

VBF

Finansdepartementet

Att: Frode Finsås
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

SØ

FINANSDEPARTEMENTET 30. SEP. 2003 Saksnr. 2002/ 4534 - 18 Arkivnr.

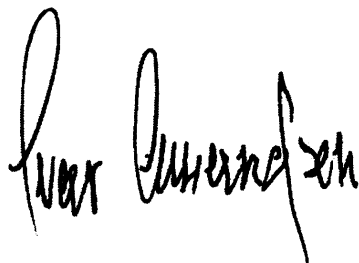
Oslo 29.09.03

Høringsuttalelse til NOU 2003:17

I høringsbrev av 30.juni fra Finansdepartementet inviteres Vin- og brennevinleverandørenes forening (VBF) til å gi høringsuttalelse til NOU 2003:17. Vi benytter her anledningen til å oversende foreningens uttalelse innen svarfristen.

Med vennlig hilsen

Vin – og Brennevinleverandørenes forening (VBF)

Ivar Amundsen
Formann

Innhold

1) Hovedtrekk og konklusjoner	3
Tabell 1) Finansdepartementets provenyanslag for brennevin 2003, og faktisk provenyutvikling gjennom salget ved Vinmonopolet i 2002 og 2003	3
2) De avgiftspolitiske utfordringene i 2004.....	6
Tabell 2) Brennevinsavgift og priser på 70 cl <i>Smirnoff Red</i> vodka, 1.juli 2003 og 2004	7
Tabell 3) Vinavgift og priser på 75 cl <i>Gato Negro</i> rødvin, 1.juli 2003 og 2004	7
Tabell 4) Norsk grensehandel med alkohol på Systembolaget 1997-2003. Vareliter.	9
3) NOU 2003:17 og utfordringene i 2004	9
4) Spesifikke Kommentarer til NOU 2003:17.....	10
Kap 3.3 Følger av alkoholbruk	10
Tabell 5) Forholdet mellom prisnivå, alkoholforbruk og alkoholrelaterte helseskader	10
Kap 4.2 Avgifter	11
Kap 4.3 Priser	12
Kap 4.4 Beregning av avgiftsinntekter i Norge, Sverige og Danmark	12
Tabell 6) Egenpriselasiteteten for alkohol ifølge Finansdepartementet og empiri	12
Kap 6 Alkohol	13
Kap 10 Virkninger av endringer i særavgifter	14
Kap 11 Noen fremtidsperspektiver	14
Kap 12 Et forbedret informasjonsgrunnlag	14

1) HOVEDTREKK OG KONKLUSJONER

Det såkalte "Grensehandelsutvalget" som januar-april 2003 utredet forhold knyttet til grensehandel og proveny av avgift på grensehandelsutsatte varer, har etter foreningens syn levert et imponerende arbeid på kort tid. VBF, som i lang tid har rettet søkelys mot svakheter ved Finansdepartementets provenyanslag for grensehandelsutsatte varer, er særlig tilfreds med at Grensehandelsutvalget gjennom **NOU 2003:17** bekrefter behovet for modellutvikling på dette feltet. Som vi har dokumentert i innspill til utvalget (*VBF Rapport 1/2003*), er det grunn til å tro at norske provenyanslag har vært særlig lite treffsikre på områder hvor grensehandel og annen uregistrert omsetning er stor. Det gjelder særlig brennevin, vin og delvis tobakk, da andelen uregistrert omsetning er svært stor for disse varene.

La oss illustrere dette med de provenyberegninger Finansdepartementet gjorde i forbindelse med forarbeidet til **Statsbudsjettet for 2003**. Fremskrittspartiets stortingsgruppe stilte i *Spørsmål 20* til departementet spørsmål om provenyeffektene ved å redusere bl.a brennevinsavgiften med 10 prosent i 2003. Finansdepartementets anslag for dette tiltaket var et provenytap på 98 mill kroner påløpt.¹

Nå ble den endelige avgiftsreduksjonen for brennevin 9 % i år 2003, og ikke 10%. Det ble ikke foretatt sterke endringer i øl- og vinavgiftene, så vi kan anta tilnærmet fraværende kryseffekter. Vi kan derfor med stor sikkerhet justere departementets provenyanslag for brennevin fra 98 til 90 millioner kroner i påløpt provenytap i 2003. I tabell 1 nedenfor ser vi hvordan provenyet faktisk har utviklet seg hittil i år:

Tabell 1) Finansdepartementets provenyanslag for brennevin 2003, og faktisk provenyutvikling gjennom salget ved Vinmonopolet i 2002 og 2003

	Finansdept proveny- anslag for hele 2003	Faktisk utvikling 1.halvår 2003	Faktisk utvikling jan-aug 2003	Anslag proveny hele 2003
Salg, brv >22 vol%, 1000 alkoholliter		1.362,5	2.294,5	
Avvik fra samme periode i 2002		+ 168,2	+ 285,0	
Proveny, brv >22 vol% (sats 5,44 kr)		741,22 mill kr	1.248,19 mill kr	
Avvik fra samme periode i 2002 (sats 5,98 kr)	- 90,0 mill kr	+ 27,01 mill kr	+ 46,51 mill kr	+ 70,00 mill kr
Finansdepartementets feilberegning, anslag				- 160,00 mill kr -178 %

Kilder: Vinmonopolet (No): månedlige salgstall og spesialrapporter til VBF fra Vinmonopolets statistikkavdeling

Det fremgår av tabell 1 at Vinmonopolets salg av brennevin i årets 8 første måneder har vært på 2.294.500 alkoholliter, mot 2.009.000 alkoholliter brennevin på samme tid i 2002. Det gir et påløpt proveny på 1,248 mrd kroner hittil i år, mot 1,202 mrd kroner på samme tid i fjor.

Det har altså hittil vært en **provenygevinst** på 46,5 millioner kroner av avgiftsreduksjonen for brennevin hittil i år. Utfra erfaringene med betydelig brennevinssalg i vintermånedene og juleukene, anslår vi forsiktig at den samlede provenygevinst i år vil bli **70 millioner kroner**. I tillegg kommer provenygevinsten av økte momsinntekter. Ved å anslå et provenytap til 90 millioner kroner påløpt, vil altså departementet i løpet av året bomme med anslagsvis minst 178 prosent.

¹ Finansdepartementet. Svar på brev fra FrPs fraksjon av 4.oktober 2002, saksnummer 02/3652.

Høringsuttalelse til NOU 2003:17

Dette er ikke tilfeldig. Når norsk pris reduseres og prisforskjellen overfor Sverige reduseres, vil også norsk grensehandel i Sverige reduseres. Da trekkes tidligere grensehandel i Sverige "hjem" til Vinmonopolet, hvor det i motsetning til tidligere ilegges både avgift og moms. Denne dynamiske effekten, som kommer i tillegg til den "lukkede" effekten av forbruksvridning mellom ulike varer i hjemmemarkedet, er helt sentral når man vil si noe kvalifisert om virkninger av endret alkoholavgift.

Foreningen vil her legge til et tilleggsmoment som Grensehandelsutvalget ikke har hatt mulighet til å berøre. Det kan tenkes at **metanolsaken** fra september 2002 kan ha vært en viktig faktor i den salgsvekst Vinmonopolet har hatt for brennevin det siste året. Men en omfattende studie Vinmonopolet selv har foretatt, og hvor man har undersøkt salgsutviklingen på butikknivå i hele landet høsten 2002, viser at bare drøye 10% av salgsveksten kan tilskrives metanolsaken. Langt større effekt har man hatt av avgiftsreduksjonen og den generelle inntektsutviklingen blant publikum, ifølge studien.²

VBF vil få presisere at man har tilsvarende erfaringer med provenygevinst fra avgiftsreduksjoner i Sveits (1999) og Danmark (1992). Disse erfaringene er grundig beskrevet i VBFs innspill til Grensehandelsutvalget (*VBF Rapport 1/2003*). Det er i denne omgang tilstrekkelig å fastslå at den type dynamiske effekter som VBF her beskriver, og som i år medfører en provenygevinst av redusert brennevinsavgift snarere enn et provenytap, dekkes opp av den provenymodell det danske Skatteministeriet har utviklet, og delvis av den modell som presenteres i NOU 2003:17.

Vi er derfor svært tilfreds med at Grensehandelsutvalget anbefaler Finansdepartementet å videreutvikle et forbedret modellverktøy basert på **KONSUM-G**. Vi finner denne modellen godt teoretisk fundert og meget anvendelig som simuleringsmodell for konsumentenes adferd i valget mellom ulike kilder og prisalternativer. Departementet bør derfor straks sette i gang modellarbeid med sikte på å inkorporere KONSUM-G som grunnlagsmodell for beregning av konsum- og provenyeffekter med det øvrige modellverktøy, knyttet til prisforandringer for grensehandelsutsatte varer.

Vi vil derimot understreke betydningen av oppdatert datagrunnlag for departementets provenyanslag og videreutvikling av modellverktøyet. I den forbindelse er det uten sammenlikning viktigste tiltaket å gjennomføre årlig **måling av det totale forbruket** av grensehandelsutsatte varer, i første rekke alkohol. Grensehandelens utvikling de siste årene, og utvalgets modellkjøringer med KONSUM-G referert i NOU 2003:17 Vedlegg 1, viser meget tydelig behovet for oppdatert data for registrert og uregistrert omsetning av de grensehandelsutsatte varene. Med utdatert datagrunnlag blir modellkjøringer særdeles lite relevante når man skal anslå effekten av prisendringer i f.eks 2004.

Anslagene utvalget foretar er basert på siste tilgjengelige data fra 1999, hvilket er lite relevant fordi grensehandelen ved Systembolaget alene er doblet sin 1999 for brennevinets del, og tredoblet hva angår vin. Når vi vet at **provenyeffektene** av endrede særavgiftssatser på alkohol i meget sterk grad vil avhenge av omfanget av grensehandelen, er det nødvendig å konkludere at fraværet av nyere data for grensehandelen nødvendigvis gjør Grensehandelsutvalgets testkjøringer lite tilfredsstillende.

Når kjøringene viser at brennevinsavgiften ligger omkring det provenymaksimerende nivå med basis i grensehandelen i 1999, ville tilsvarende avgiften fremstå som høyere enn det provenymaksimerende nivå dersom man la til grunn den doblede grensehandelen med brennevin i 2002-2003. Når utvalget konkluderer (*1.3 Sammendrag*) at brennevinsavgiften i dag ligger under det nivå som maksimerer skatteinntektene, er dette en konklusjon som kun har gyldighet med det omfanget av uregistrert brennevinsomsetning vi hadde i 1999. For dagens situasjon med økt grensehandel er konklusjonen derimot ikke gyldig. Oppdaterte data for det samlede alkoholkonsum ville løst dette problemet.

Foreningen vil derfor meget sterkt anmode Finansdepartementet om å innhente årlige beregninger av det samlede alkoholkonsum i Norge. Det er **Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS)** som er pålagt av Stortinget å måle hele alkoholkonsumet. Instituttet har derimot ikke målt konsumet siden 1999, og planlegger ingen ny måling før i 2004, med offentliggjøring godt ute i 2005. Da vil det ha gått nesten 2 år siden Danmark halverte sine brennevinsavgifter og 1 år siden Finland halverte sine. VBF mener det er uansvarlig å basere alkoholpolitikken og provenyanslagene på fem år gamle konsumdata når vi i 2004 møter den største alkoholpolitiske omleggingen i Norden siden forbudstiden.

² Rapporten tilgjengelig på <http://www.vinmonopolet.no>

Våre naboland møter de store utfordringene i 2004 med et oppdatert datagrunnlag og tilstrekkelig informasjon for beslutninger. I **Sverige** måler Centrum for alkohol- og drogforskning (SORAD) det samlede alkoholkonsumet hver måned, inklusive grensehandel, tax-free og ulovlig vare, på oppdrag fra regjeringen.³ Målingene legger grunnlag for Regjeringens løpende overvåking av Systembolagets markedsandel og grensehandelen ved overgangen til fri turistimport fra 1.januar 2004.

I **Danmark** har Institut for grænseregionsforskning på samme måte målt grensehandelen hvert år, i forbindelse med omleggingen til fri turistimport.⁴ Skatteministeriet har lagt det oppdaterte data-grunnlaget til grunn for utvikling av et avansert modellverktøy for konsum- og provenyanslag.⁵ Videre stod datagrunnlaget sentralt i ministeriets budsjettforslag for 2003, hvor avgiftene på brennevin og tobakk ble vedtatt justert i forhold til Tyskland for å bekjempe dansk grensehandel med disse varene.

Kostnadene knyttet til å innhente tilstrekkelige data for totalt alkoholkonsum i Norge gjennom **SIRUS**, er anslått til 2-3 millioner kroner. Det er i dag Avdeling for personstatistikk i SSB som hvert femte år gjennomfører de omfattende spørreundersøkelsene på vegne av SIRUS. Det gjennomføres personlig intervju blant 4.000 personer. Gjennom aktivt anbud og en gjennomgang av kriterier og metodekrav vil foreningen anta at et slikt arbeid vil kunne gjennomføres vesentlig rimeligere. I Norge er både SSB, Norstat, Gallup og MMI fullt i stand til å gjennomføre de aktuelle forbruksundersøkelser.

Foreningen minner ellers om at Stortinget gjennom budsjettvedtak for 2003 under kapitel 0622 *Statens institutt for rusmiddelforskning* har fastsatt følgende hovedmål for SIRUS:

"Formål og hovedprioriteringer

Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) har som formål å utføre forskning som kan bidra til økt kunnskap omkring bruk og misbruk av rusmidler og andre avhengighetsskapende stoffer, med særlig vekt på sosialvitenskapelige problemstillinger. Instituttet skal kartlegge sosiale og helsemessige skadevirkninger av bruk av rusmidler, årsakene til problemene og hvordan de skal kunne løses eller reduseres gjennom offentlig og privat innsats.

Virksomheten skal fremskaffe kunnskap som kan danne grunnlag for planlegging og gjennomføring av rusmiddelpolitiske tiltak, samt bidra til langsiktig kompetanseoppbygging på rusmiddelområdet.

Instituttets ansvarsområde skal omfatte:

- forskning og forskningsformidling
- dokumentasjon
- bibliotek tjenester

Forskningen kan deles i fem hovedområder: rusmiddelmarkedet, rusmiddelbruk og rusmiddelkultur, forebyggende tiltak, konsekvenser av rusmiddelbruk, og behandling og omsorg.⁶

Stortinget definerer altså forskning som kan gi økt kunnskap om *bruk og misbruk av rusmidler* som en hovedoppgave for SIRUS, som også skal *"fremskaffe kunnskap som kan danne grunnlag for planlegging og gjennomføring av rusmiddelpolitiske tiltak"*. Rusmiddelmarkedet og rusmiddelbruk er to av tre pålagte hovedforskningsområder for SIRUS.

For hver gang totalforbruket av alkohol i Norge måles, har Stortinget bevilget om lag 135 millioner kroner i driftstilskudd til SIRUS. Når Stortinget hvert år gjennom budsjettvedtak definerer måling og overvåking av totalforbruket som en hovedoppgave for SIRUS, vil foreningen tillate seg å stille betydelige spørsmålstegn ved instituttets prioriteringer og oppfølging av Stortingets intensjoner.

³ Finansdepartementet, Stockholm: *Budget-proposition 2003/01:1*, side 224, 22. september 2003

⁴ Skatteministeriet: *Rapport om Grænsehandel 2002* (november 2000), *Rapport om Grænsehandel 2001* (mars 2002). Institut for grænseregionsforskning: *Danskers handel over landegrænsen foråret 2003*, august 2003.

⁵ Presentert i departementets tidsskrift "Skat" i november 2000: <http://www.skat.dk/publikationer/skat/1652/1653/>.

⁶ St prp nr 1 (2003-2004), kapitel 0622 *Statens institutt for rusmiddelforskning*.

VBF deler Grensehandelsutvalgets anbefaling om å utvikle et modellverktøy for konsum- og provenyberegninger for grensehandelsutsatte varer, og anbefaler Finansdepartementet spesielt å legge verktøyet opp til de grunnlagsmodeller som er utviklet i Danmark (Skatteministeriet) og i Statistisk Sentralbyrå i Norge (KONSUM-G). Foreningen vektlegger at en slik modell må kunne anslå både volum- og verddivirkninger av endrede priser i Norge og utlandet, slik at både avgifts- og momsproveny kan anslås på basis av de data man får ut av modellen.

Det er helt avgjørende for norsk alkohol- og budsjettpolitikk at vi får et årlig tallmateriale for totalkonsumet av alkohol. Dersom kostnadshensyn knyttet til måling tilsier det, bør man eventuelt gjennomføre en slik årlig forbruksundersøkelse sammen med andre grensehandelsutsatte varer. Det er ikke holdbart å måle forbruket bare hvert femte år, med de raske og sterke endringene i grensehandel og uregistrert omsetning vi har sett i Norden de siste 4-5 årene.

VBF mener måling av alkoholforbruket bare hvert femte år, er et avgjørende hinder for myndighetenes nødvendige kartlegging av fordelingene mellom registrert og uregistrert konsum. Særlig medfører forsømmelsene at det blir tilnærmet umulig å anslå effektene av endret pris i våre naboland, så lenge den norske grensehandelen i disse nabolandene ikke måles. Nettopp av denne grunn har myndighetene i Danmark og Sverige innhentet langt hyppigere data for grensehandel og annen uregistrert omsetning, nettopp for å fange opp de sterke svingningene i forbruksmønstrene som følger av egne og andre lands prisendringer, samt endringer av rammebetingelser innen EU.

Ved inngangen til 2004 må Regjeringen besørge at det foretas en fullstendig måling av hele det registrerte og uregistrerte forbruket av alkohol i Norge, og at slike målinger følges opp årlig. Konsum- og provenyberegninger på grunnlag av fem år gammelt tallmateriale er ikke bare uansvarlig, men kan i verste fall medføre at myndighetene legger opp til helt feil tiltak eller dosering dersom simuleringer og anslag utfra tallmaterialet blir klart misvisende.

2) DE AVGIFTSPOLITISKE UTFORDRINGENE I 2004

Anbefalingene fra det såkalte "Grensehandelsutvalget" i NOU 2003:17 må sees i sammenheng med Norges utfordringer ved inngangen til den sterkeste alkoholpolitiske endringsfasen i Norden siden forbudstiden. Ved inngangen til 2004 må Danmark, Finland og Sverige godta tilnærmet ubegrenset **tollfri turistimport** av alkohol og tobakk fra andre EU-land. Dette betyr at prisnivået i de nærliggende EU-land, som Tyskland og Estland, vil bli direkte utslagsgivende for de avgifter våre nordiske naboer kan ilegge alkohol. Blir prisforskjellen mot Tyskland eller Estland vesentlig, vil grensehandelen øke så sterkt at omsetningsmonopolene og den øvrige alkoholpolitikken forvitrer.

Allerede 1.oktober 2003, reduserer **Danmark** sin avgift på brennevin med 45%.⁷ Brennevin vil da i Danmark koste om lag det halve, eller under det halve, av prisen i Norge. Tiltaket iverksettes for å begrense grensehandelen i Tyskland. Tilsvarende reduserer **Finland** fra 1.mars 2004 sin brennevinsavgift med 44%, sterkvinsavgift med 40%, ølavgift med 32% og vinavgift med 10%. Brennevin vil da i Finland koste litt mer enn det halve av prisen i Norge, og tiltaket iverksettes for å møte utfordringene knyttet til Estlands EU-medlemskap fra 1.mai 2004.

Tabellen nedenfor gjengir avgiftene og pris for brennevin som vil gjelde i Norden i 2003 og 2004, og viser hvordan prisforskjellene mellom Norge og våre naboland øker som følge av nabolandenes tiltak:

⁷ Finansdepartementet, Stockholm: *Budget-proposition 2003/01:1*, side 224, 22.september 2003.

Høringsuttalelse til NOU 2003:17

Tabell 2) Brennevinsavgift og priser på 70 cl Smirnoff Red vodka, 1.juli 2003 og 2004

Land	Avgift i NOK, flaske br.vin, 70 cl, 40 vol%. 1.juli 2003 (avgiftssats i kursiv)	Avgift i NOK, flaske br.vin, 70 cl, 40 vol%. 1.juli 2004 (avgiftssats i kursiv)	Pris i NOK, flaske 70 cl. 1.juli 2003	Pris i NOK, flaske 70 cl. 1.juli 2004
Norge	152,32 kr 5,44 kr pr % pr L	152,32 kr 5,44 kr pr % pr L	242,50	242,50
Sverige	126,57 kr 3,014 sek pr % pr L	126,57 kr 3,014 sek pr % pr L	201,90	201,90
Finland	115,43 kr 0,505 € pr % pr L	64,82 kr 0,2825 € pr % pr L	193,60	131,60
Danmark	84,70 kr 2,75 dkr pr % pr L	46,20 kr 1,50 dkr pr % pr L	176,00	127,88
Tyskland	29,81 kr 0,1303 € pr % pr L	29,81 kr 0,1303 € pr % pr L	87,70	87,70

Moms: Norge 24% Sverige 25% Finland 22% Danmark 25%. Kilder pris: Vinmonopolet (No), Systembolaget (Sv), Aiko OY (Fi), Nayberg (Dk), Karstadt, Scandlines Border-Shop Puttgarden (Ty). Prisene i 2004 følger av avgiftsendringene, og er ikke justert for annen prisutvikling. Valutakurser per 23 september 2003: Sek = 90,15 € = 317,00 Dkr = 110,00

Vi ser av tabell 2 at prisen for en helflaske vodka (Smirnoff Red) neste år vil reduseres fra 194 til 132 kroner i Finland og fra 176 til 128 kroner i Danmark. Vi ser at danske priser tar et betydelig sprang mot de tyske prisene langs grensen, men selv ikke Danmarks sterke avgiftsreduksjon bringer prisene ned på tysk nivå. I Finland er det prisene i Estland som er styringsmål, og prisen i Finland reduseres med hele 60 norske kroner fra mars neste år. Dette legger betydelig press også på Sverige.

Prisforskjellene overfor Norge øker samtidig sterkt, ved grensehandling av en helflaske vodka i Danmark vil nordmenn neste år tjene om lag 115 kroner, mot 67 kroner i dag. I Finland vil nordmenn tilsvarende tjene 110 kroner, mot 50 kroner i dag.

Samtidig ser vi at prisforskjellen mellom Danmark og Sverige øker fra 25 kroner i år, til 74 kroner i 2004. Dette gir en meget betydelig prisforskjell. Med tollfri turistkvote på 10 liter brennevin blir besparelsen for en svenske som handler i Danmark hele 1.057 norske kroner bare for brennevinet, hvis ikke Sverige tilpasser sine priser. Ved å kjøpe tollkvoten i Tyskland vil en svenske tjene 1.631 norske kroner bare på brennevinet.

Tabellen nedenfor gjengir særavgiftene og prisene for vin som vil gjelde i Norden i 2003 og 2004, og hvilke prisforskjellene Norge vil møte i våre naboland:

Tabell 3) Vinavgift og priser på 75 cl Gato Negro rødvin, 1.juli 2003 og 2004

Land	Avgift i NOK, flaske vin, 75 cl, 12 vol%. 1.juli 2003 (avgiftssats i kursiv)	Avgift i NOK, flaske vin, 75 cl, 12 vol%. 1.juli 2004 (avgiftssats i kursiv)	Pris i NOK, flaske 75 cl. 1.juli 2003	Pris i NOK, flaske 75 cl. 1.juli 2004
Norge	31,95 kr 3,55 kr pr % pr L	31,95 kr 3,55 kr pr % pr L	75,90	75,90
Sverige	14,93 kr 22,08 sek pr L	11,36 kr 16,80 sek pr L *	51,39	* 46,77
Finland	14,43 kr 2,355 € pr L	12,99 kr 2,12 € pr L	54,74	52,40
Danmark	5,82 kr 7,05 dkr pr L	5,82 kr 7,05 dkr pr L	32,90	32,90
Tyskland	0,00 kr 0,00 € pr L	0,00 kr 0,00 € pr L	28,00	28,00

Moms: Norge 24% Sverige 25% Finland 22% Danmark 25%. Kilder pris: Vinmonopolet (No), Systembolaget (Sv), Aiko OY (Fi), Havnesuper, Brugsen (Dk), Karstadt, Scandlines Border-Shop Puttgarden (Ty). Prisene i 2004 følger av avgiftsendringene, med tilhørende moms, og er ikke justert for annen prisutvikling. Valutakurser per 23 september 2003: Sek = 90,15 € = 317,00 Dkr = 110,00. Sek = 90,15 € = 317,00 Dkr = 110,00

* EU-Kommisjonen krever at Sverige senker vinavgiften med ytterligere 5,32 sek per liter

Høringsuttalelse til NOU 2003:17

Vi ser av tabell 3 at prisen for en helflaske chilensk rødvin (*Gato Negro*) neste år vil reduseres fra 55 til 52 kroner i Finland og forbli 33 kroner i Danmark. Vi ser at danske priser allerede ligger nær de tyske vinprisene langs grensen, selv om Tyskland har langt lavere priser på tyskprodusert hvitvin. I Finland senkes vinprisene ned til nabolandenes nivå. Også Estland har vinavgift, og importert, oversjøisk vin vil ikke være vesentlig billigere i Estland enn i Finland etter 1.mars 2004.

Prisforskjellene overfor Norge vil berøres også for vin. Ved grensehandling av en helflaske rødvin i Danmark vil nordmenn stadig tjene 43 kroner. I Finland vil nordmenn fra 1.mars 2004 tjene 24 kroner, mot 21 kroner i dag. Nordmenn som grensehandler i Sverige vil sannsynligvis møte en prisforskjell på 30 kroner i 2004, mot 24 kroner i dag. Det er EU-kommisjonens pålegg om at Sverige harmoniserer øl- og vinavgiftene som ligger til grunn for at Sverige må senke vinavgiften.

Prisforskjellen mellom Danmark og **Sverige** kan reduseres til om lag 14 kroner dersom Sverige følger EUs pålegg i 2004. Det blir altså mindre å tjene for svensker på å grensehandle vin i Danmark, full tollfri turistkvote på 110 liter vin (inklusive sterkvin) gir 2.053 kroner i besparelse i Danmark. I Tyskland vil prisene ligge litt lengre under svensk nivå. Med full kvote vil en svenske tjene om lag 2.787 norske kroner på å kjøpe vinen i Tyskland i 2004, hvis Sverige etterlever EUs pålegg og senker vinavgiften.

Vi ser at en svensk reisende som i 2004 innfører 10 liter *Smirnoff Red* vodka, og 110 liter *Gato Negro* rødvin etter en enkelt grensepassering fra Tyskland, vil tjene om lag 4.418 norske kroner etter dagens valutakurser. Dersom Sverige ikke etterlever EU-pålegget om redusert vinavgift vil gevinsten ved handel i Tyskland bli større, om lag **5.093 kroner**. Den tollfri kvoten ved en enkelt grensepassering vil dekke forbruket for 2-3 år for en svenske, og besparelsen vil dekke reisekostnader fra hele Sverige.

Det sier seg selv at Sverige ikke vil kunne opprettholde Systembolagets virksomhet under slike forhold. For brennevin regner den svenske Regjeringen nå med at avgiftsprovenyet vil reduseres fra 4,8 mrd sek i 2003 til 4,2 mrd sek i 2004, som følge av dansk avgiftsreduksjon og økt grensehandel når fri turistimport innføres fra nyttår.⁸ Svenske priser på vin og øl er allerede relativt lave, og Regjeringen regner derfor ikke med sterk vekst i grensehandelen med disse varene.

Som følge av Danmarks avgiftsreduksjon for brennevin signaliserer den svenske regjeringen (23.sept 2003) at **alkoholavgiftene** i Sverige vil bli revurdert i vårbudsjettet 2004. Hovedmålet vil åpenbart være å begrense handelslekkasjen og hindre en reduksjon i statens avgiftsproveny.

For **Norge** vil de danske og finske avgiftsreduksjonene ved overgangen til 2004 forventes å ha dramatisk effekt på vår grensehandel i disse landene. Den norske grensehandelen i Danmark omfatter årlig om lag 300-500.000 liter brennevin og minst 1 million liter vin.⁹ Dersom vi legger til grunn at prisforskjellen for brennevin øker med 75%, kan vi også anta at grensehandelen øker med eksempelvis 75%, eller med 200-400.000 liter. Det norske avgiftstapet ved en slik økt grensehandel er 65,3 millioner kroner, mens momstapet er anslagsvis 12 millioner kroner.

Dersom vi legger til grunn at Sverige vil besvare den danske avgiftsreduksjonen med å bevare dagens prisforskjeller på brennevin, må svensk flaskepris reduseres fra 202 til 154 norske kroner i 2004. Det betyr at prisforskjellen mellom Norge og Sverige øker fra 40 til 88 kroner, dvs med 120%. Det må antas å medføre at dagens norske grensehandel av 1,3 mill liter brennevin i Sverige vil øke med 120% til om lag 2,9 millioner liter. Økningen på 1,6 millioner liter vil gi et avgiftstap på 348,2 millioner kroner, og momstap på 49 millioner kroner.

Utviklingen i **norsk grensehandel** med alkohol i Sverige er alarmerende, særlig hva angår vin. Mens veksten i grensehandelen med brennevin har avtatt helt i løpet av 2003, er det stadig en betydelig vekst i grensehandelen med vin. Det betyr at grensehandelen med brennevin i 2003 må antas å bli bare litt større enn i 2002, mens grensehandelen med vin blir betydelig større.

⁸ Finansdepartementet, Stockholm: *Budget-proposition 2003/01:1*, tabell 5.9, side 135, 22.september 2003.

⁹ NOU 2003:17, tabell 6.5.

Høringsuttalelse til NOU 2003:17

Tabell 4 oppsummerer den norske grensehandelen med alkohol i Sverige 1997-2003. Vi ser at VBF-beregningene for 2002 samstemmer meget godt med de beregninger Grensehandelsutvalget selv har utført, i og med at metoden er tilnærmet identisk.¹⁰ VBF måler grensehandelen med alkohol i Sverige hver måned utfra Systembolagets salgstall langs grensen og lengre inne i Sverige.

Tabell 4) Norsk grensehandel med alkohol på Systembolaget 1997-2003 (1000 vareliter)

1000 vareliter	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2002 NOU 2003:17	2003 (jan-aug)	Vekst 2001-03, (jan-aug)
	VBF	VBF	VBF	VBF	VBF	VBF			
Brennevin	666	736	835	887	1 065	1 282	1 228	844	+ 32,2 %
% av Vinmonopolets salg	8,11	9,27	9,66	10,07	11,91	13,03		12,99	
Vin	1 282	1 711	2 171	2 674	3 833	5 765	5 183	4 561	+ 120,7 %
% av Vinmonopolets salg	3,89	4,91	5,66	6,31	8,83	12,73		15,20	
Øl							9 713	* 4 616	+ 98,1 %
% av butikkens salg							4,17	3,03	

Kilder: Systembolaget Butiksrapport, månedlig BROM. * Kun Systembolaget, ikke øl fra dagligvarebutikker.

Av tabell 4 ser vi at nordmenn handlet om lag 1,3 mill liter brennevin og 5,8 mill liter vin i Sverige i 2002. Det er 54% mer brennevin og 165% mer vin enn i 1999, som er det siste året hvor SIRUS har målt alkoholkonsumet. Særlig de siste par årene har grensehandelen utviklet seg meget betydelig, 32% vekst for brennevin, 98% for øl og 121% vekst i grensehandelen med vin fra Systembolaget.

Både grensehandelen med vin og brennevin i 2002 utgjorde om lag 14% av Vinmonopolets salg. Til sammenlikning grensehandlet nordmenn om lag 10 millioner liter øl i Sverige i 2002, eller drøye 4% av den norske butikkomsetningen på 233 millioner liter.¹¹

I 2003 anslår foreningen at nordmenn vil kjøpe 1,5 mill liter brennevin, 7 mill liter vin og 7 mill liter øl ved Systembolaget. Særlig for vin er veksten i denne grensehandelen stadig meget sterk. Videre anslår foreningen at nordmenn i år kjøper 0,5 mill liter brennevin, 1,5 mill liter vin og 3 mill liter øl i Danmark. Totalt kjøper vi dermed anslagsvis 2,0 mill liter brennevin, 8,5 mill liter vin og 10,0 mill liter øl i våre to naboland i 2003.

Dersom Sverige følger den danske avgiftsreduksjonen for brennevin krone for krone i 2004, men Norge ikke foretar seg noe avgiftsmessig, må grensehandelen i våre to naboland antas å øke med ytterligere om lag 2 millioner liter brennevin, noe som gir et norsk provenytnap på om lag 400 millioner kroner i avgift og mer enn 60 millioner kroner i moms.

3) NOU 2003:17 OG UTFORDRINGENE I 2004

Gjennom NOU 23:17 omtaler Grensehandelsutvalget i kapitel 11 de utfordringene Norge stilles overfor som følge av endrede innførselsregler i våre naboland. Etter at Grensehandelsutvalget innstilte, har det i tillegg blitt klart at våre naboland reduserer sine alkoholavgifter merkbart ved overgangen til 2004.

Utvalget fastslår:

*"Som en følge av den i praksis frie innførselen av turistalkohol mellom EU-landene, vil avstanden mellom norske priser og prisene i våre naboland kunne øke. Dette vil føre til et økt press mot de norske alkoholavgiftene."*¹²

¹⁰ SIFA 1/99 Norsk-svensk grensehandel med alkohol. NOU 2003:17, kap 12.2.e.

¹¹ BROM, salgsstatistikk for 2002: Tilgjengelig fra <http://www.brom.no>, "Statistikk".

¹² NOU 2003:17, kap 11.3.

VBF slutter seg til denne konklusjonen, og minner om at to av våre naboland i ettertid har vedtatt meget sterke reduksjoner i sine alkoholpriser. De tilpasninger Regjeringen planlegger på avgiftsområdet for alkohol, må sees i det perspektivet som utvalget her trekker opp.

4) SPESIFIKKE KOMMENTARER TIL NOU 2003:17

I det følgende gis enkelte spesifikke kommentarer til kapitlene i NOU 2003:17.

Kap 3.3 Følger av alkoholbruk

VBF har som formål å bidra til at alkoholkonsumet i Norge bringes inn i lovlige, kontrollerte og ansvarlige former. Etter 2004, når våre naboland reduserer sine alkoholpriser merkbart, vil det bli ennå vanskeligere for Norge å opprettholde et sett av virkemidler tuftet på verdens høyeste alkoholavgifter. Arbeidet for å forebygge og bøte på alkoholens skadevirkninger vil måtte skje med et delvis nytt sett av virkemidler, hvor pris ikke har den samme dominerende plass som i dag.

I den forstand vil VBF få peke på at det ikke eksisterer noen empirisk entydig og klar sammenheng mellom tilgjengelighet og pris på den ene siden, og alkoholforbruk og –skader på den annen side. Offentlig tilgjengelige statistikk fra Statistisk sentralbyrå viser dette meget tydelig.

Tabell 5 gjengir i venstre kolonne hvor stor andel av sin lovlige alkohol folk i ulike fylker kjøpte i 1995 til hhv svenske priser eller danske priser gjennom turistimport fra naboland. 1995 er siste år hvor alkoholmyndighetene har målt uregistrert forbruk på fylkesnivå, men vi vet i ettertid utfra ulike studier at grensefylkene faktisk har merkbart høyere grensehandel til nabolandets priser enn andre fylker.

Tabell 5) Forholdet mellom prisnivå, alkoholforbruk og alkoholrelaterte helseskader

Fylke Prisregime	Andel av lovlig alkohol kjøpt ved grensehandel og tax-free (dvs til "danske" eller til "svenske priser")	Alkoholforbruk (brennevin og vin)			Alkoholrelatert dødelighet	Anmeldt voldskrim.
		Kjøpt til norsk pris (Vinmonopolet)	Kjøpt til nabolands pris (turistimport)	Totalt	Pr 1000 innb. (SSB)	Pr 1000 innb. (SSB)
År, kilde	1995	1995 <i>Vinmonopolet årsberetning</i>	1995 <i>Rusmiddel-dir. 1/98</i>	1995	1997-1999 (gj.snitt) SSB	1999-2000 (gj.snitt) SSB
Norge	15,3 %	1,99	0,36	2,36	0,114	5,15
"Svenske priser"						
N-Tr.lag	24,0 %	1,36	0,43	1,79	0,095	4,00
Østfold	20,6 %	1,38	0,36	1,75	0,114	4,50
Akershus	28,7 %	2,15	0,85	2,96	0,107	4,25
Hedmark	14,9 %	1,37	0,24	1,61	0,120	3,40
"Norske priser"						
Oslo	14,7 %	3,89	0,64	4,35	0,183	9,30 *
Oppland	10,5 %	1,78	0,21	2,00	0,082	2,90
Buskerud	11,8 %	2,09	0,28	2,38	0,118	4,25
A-Ødder	11,4 %	1,31	0,17	1,49	0,124	5,55
Sogn & Fj	8,0 %	1,49	0,13	1,62	0,114	3,90

* Her slår utpregede "storbyproblemer" ut for Oslos vedkommende uten at disse nødvendigvis er alkoholrelatert

Høringsuttalelse til NOU 2003:17

Andelen alkohol kjøpt til lavere pris fremgår av kolonne 2 og 3, som fordeler forbruket av brennevin og vin på kjøp til norske priser ved Vinmonopolet, og kjøp til nabolandets priser gjennom turistimport. Selv om øl unntas, er det lite som antyder at ølkonsumet fordeler seg mellom fylkene på noen annen måte enn vin og brennevin. I kolonne 5 og 6 gjengis alkoholrelatert dødelighet og total voldskriminalitet.

Fylkene er inndelt etter hvilke priser folk har adgang til gjennom turistimport. Sørvestlandet har nær adgang til Danmark og "danske priser" gjennom ferjeforbindelsene, mens fylkene langs svenskegrensen har utstrakt adgang til "svenske priser" gjennom grensehandelen der.

Tabell 5 viser meget tydelig at de fylkene hvor folk åpenbart har adgang til billigere alkohol, særlig Vest-Agder, Rogaland, Nord-Trøndelag, Østfold, Akershus og Hedmark, har både lavere alkoholrelatert dødelighet og mindre anmeldt voldskriminalitet enn resten av landet. Vi ser også av kolonne 4 (grå) at det totale alkoholforbruket er lavere i disse fylkene hvor folk har utstrakt adgang til lavere priser i naboland.

Oslo er et fylke som ifølge SSBs statistikker har høy voldskriminalitet og høyt alkoholforbruk, selv om adgangen til lavere priser gjennom turistimport ikke er spesielt fremtredende. Tilsvarende hadde Aust-Agder og Akershus svært liten turistimport i 1995, men alkoholforbruket og alkoholskadene var relativt høye. Grensehandelsfylkene Østfold, Vest-Agder og Rogaland utmerker seg på den annen side med alkoholskader under landsgjennomsnittet.

Foreningen viser også til en rekke annen tilgjengelig datamateriale, som viser liknende forhold. Da Danmark eksempelvis reduserte både øl- og vinavgiftene med 40-50% vinteren 1992-93, medførte dette verken et merkbart høyere alkoholforbruk eller større helseskader.

VBF vil advare mot å anta en automatisk sammenheng mellom prisnivå på den ene side, og forbruk / helseskader på den annen, i alle fall så lenge de aktuelle endringene i prisnivået ligger innen de normale og små intervaller vi taler om i nordisk perspektiv.

Kap 4.2 Avgifter

VBF vil få understreke at avgiftsforskjellene mellom Norge og utlandet har utviklet seg ulikt for de ulike alkoholtypene siden Samarbeidsregjeringen tiltrådte. Mens Avgifts- og prisforskjellene har vært konstante for øl, har de blitt redusert for brennevin. Dette kan vi se effektene av i tabell 4, som tydelig viser hvordan Regjeringen har bidratt til å bringe grensehandelen med brennevin under større kontroll i 2003, selv om også denne grensehandelen har økt.

Ved inngangen til 2004 møter vi derimot en situasjon med sterkt reduserte brennevinspriser i Danmark, noe som etter VBFs syn kan bringe ny ubalanse i brennevinskonsumet til fordel for økt grensehandel i utlandet. Ved inngangen til 2004 bør derfor brennevinsavgiftene i Sverige følges nøye.

Situasjonen for vin er mer dramatisk. Dette er den eneste av alkoholkategoriene hvor avgiftsforskjellen mot Sverige har økt siden Samarbeidsregjeringen overtok i 2001. Den svenske avgiftsreduksjonen med 18,8% fra desember 2001, forventes i 2004 å følges opp med ytterligere 25-20% avgiftsreduksjon etter pålegg fra EU om harmonisering med ølavgiftene. Situasjonen i det norske vinmarkedet fremgår tydelig av tabell 4, ved at grensehandelen med vin vokser klart sterkest av all grensehandel med alkohol i perioden. Grensehandelen med vin er fortsatt i sterk vekst.

VBF viser til at avgiftsforskjellene overfor utlandet ved inngangen til 2004 øker ytterligere i forhold til det som gjengis i NOU 2003:17. Foreningen oppfordrer derfor til å foreta en betydelig avgiftsreduksjon for alkohol i 2004, slik at avgiftsnivået harmoniseres med våre naboland. Regjeringen må også tilpasse alkoholavgiftene til nye tiltak i våre naboland i årene som følger, utover 2004. Alternativet er at en dramatisk stor andel av det norske alkoholmarkedet i løpet av kort tid finner veien til våre naboland, og at vi mister kontrollen over alkoholomsetningen.

Kap 4.3 Priser

Tilsvarende peker foreningen på at våre naboland har vedtatt reduksjoner i prisnivået utover det som fremgår av NOU 2003:17, som følge av de avgiftsreduksjonene Danmark gjennomfører 1.oktober 2003, og Finland 1.mars 2004.

Foreningen viser for øvrig til at vin- og brennevinmarkedet er et regulert marked i Norge, og at norske avgiftsreduksjoner følges lojalt opp i alle ledd fra importør til Vinmonopolet. Vi registrerer derfor med tilfredshet at utvalget konkluderer at vår næring lar avgiftsreduksjoner komme forbrukerne til gode (kap 4.3.1.3).

Foreningen har også gjennomført studier av prisendringene som har fulgt av avgiftsendringer på seks varer i Norge siden 2001. Studiene viser at vin og brennevin er de varene hvor avgiftsreduksjoner i størst grad kommer forbrukerne til gode. Dette betyr at avgiftsreduksjon på vin og brennevin gir meget god makroøkonomisk effekt, ved at myndighetene oppnår de priseffekter som var hensikten.

Spesielt i tider med prispress fremstår dermed avgiftene på vin og brennevin som nyttige virkemidler for å stimulere etterspørsel uten å medvirke økt prispress. Særavgifter utmerket seg generelt ved å kunne kombinere etterspørselsstimulering med prisnedgang, og avgiftene på vin og brennevin utmerker seg spesielt i denne retning gjennom den priskontroll man har i omsetningsleddene og gjennom Vinmonopolet.

VPF gjentar sitt løfte til norske myndigheter om at reduksjoner i særavgiftene på vin og brennevin i Norge, skal komme forbrukerne til gode, ved at våre medlemmer avstår fra å øke sine marginer i ly av avgiftsreduksjonene.

Kap 4.4 Beregning av avgiftsinntekter i Norge, Sverige og Danmark

Foreningen viser til det som tidligere er sagt om norske provenyberegninger for alkohol i avsnitt 1 og tabell 1, ovenfor. Gjennom empiri kan det dokumenteres at de egenpriselasititeter Finansdepartementet opererer med for vin, og spesielt for brennevin, ikke tar opp i seg de dynamiske effektene av prisendring så lenge man ekskluderer den dynamiske vridning i grensehandelen fra provenyberegningene. Her viser VBF til fylldige innspill om teori og empiri som er oversendt Grensehandelsutvalget (*VBF Rapport 1/2003*).

Modellen KONSUM-G er i den sammenheng lovende, fordi den bringer inn det dynamiske element fra grensehandelen og dermed bidrar til å justere opp den endelige egenpriselasititeten for alkohol.

I Tabell 6 gjengir vi Finansdepartementets statiske priselasititeter for alkohol, og noen effektive egenpriselasititeter slik de fremkom ved ulike avgiftsendringer for alkohol i ulike land siden 1999.

Tabell 6) Egenpriselasititeten for alkohol ifølge Finansdepartementet og empiri

Vare	Finansdept 1998 (teori)	Storbritannia (IFS) 1993 (teori)	Sveits brenne- vin 1998-1999	Norge sterkvin 1999-2000	Norge brenne- vin 2002-2003 (pr. august)
Prisendring	- 1 %	- 1 %	- 8 %	- 26%	- 6%
Brennevin	- 1,0	- 1,18	- 2,74		- 2,70
Vin / sterkvin	- 1,0	- 1,40		- 1,80	
Øl	- 0,5	- 0,67			

Kilder: IFS 1995; Aicosuisse 2003; Vinmonopolets salgsdata på produktnivå; Vinmonopolet 2003

Vi ser av tabell 6 at empiri fra ulike markeder i de seneste år etablerer en effektiv egenpriselasitet som spesielt for brennevin er til dels meget ulik den enkle, statiske elastisiteten som Finansdepartementet legger til grunn. Når prisene reduseres ned mot nabolandenes nivå, slik det var tilfellet ved alle de tre empiriske eksemplene i tabell 6, medfører dette at store mengder grensehandel opphører og trekkes "hjem" til avgiftsbelagt omsetning i hjemlandet. Dermed øker det registrerte konsumet i hjemlandet langt mer enn det som fremgår av en statisk, "lukket" betraktning av vridning mellom varer.

VBF setter stor pris på den grundige gjennomgangen utvalget gir av provenyberegningene i våre naboland, og minner om at også andre land i Europa i økende grad anvender den "dynamiske" beregningsmåten som inngår ved bruk av KONSUM-G som grunnlagsmodell. Forskningen på dette feltet skjønnet for alvor fart med etableringen av EUs indre marked i 1993, da de fleste land måtte innføre ubegrenset tollfri turistimport. Disse hendelsene medførte at den nye, "dynamiske" provenybetraktningen vant innpass i Storbritannia, mens Danmark tilsvarende har revidert sitt modellverk i forkant av opphevingen av 24-timersregelen 1.januar 2004.

Foreningen har i drøftinger med utvalget antydnet at funksjonen for egenpriselasiteten ved stigende prisreduksjon kanskje ikke er lineær, men følger en progressiv (geometrisk) kurve. Det vil si at verdien av egenpriselasiteten kanskje synker (dvs antar en høyere, negativ verdi) når man virkelig nærmer seg nabolandets prisnivå gjennom innenlandsk avgiftsreduksjon. Denne betraktningen merker vi oss at utvalget selv illustrerer gjennom figur 6.5, hvor det antas at det eksisterer "knekkpunkter" i den uregistrerte etterspørselen i takt med at registrert pris hjemme nærmer seg prisnivået for ulike kilder av uregistrert pris.

VBF vil i denne anledning rette oppmerksomhet mot det uregistrerte alkoholmarkedet i Europa, hvor spritsmugling nærmest er et ukjent fenomen i land som Storbritannia, Tyskland og Danmark, til tross for at disse landene har en registrert brennevinspris som ligger langt over smuglerpris. Det synes å være en magisk grense ("knekkpunkt") for spritsmugling hvor denne illegale aktiviteten åpenbart ikke lønner seg dersom registrert brennevinspris er under 160 kroner per helflaske. I Danmark eksisterer det ikke dokumentasjon for at det konsumeres smuglersprit overhodet, alle beslagene der er vare underveis til Norge eller Sverige.

Dette antyder at et viktig "knekkpunkt" hvor spritsmugling opphører, fremtrer ved en registrert pris omkring 160 kroner per helflaske brennevin. Følgelig vil man forvente at den dynamiske effekten, og dermed den effektive egenpriselasitet i det aktuelle intervallet, gjør et hopp når prisen når dette nivået.

Foreningen anbefaler at Finansdepartementet legger det danske Skatteministeriets modellverk, og KONSUM-G, til grunn for sitt videre arbeid med provenyberegninger for alkohol. Departementet bør likeledes studere nærmere de "dynamiske" effekter som oppstår når registrert pris i Norge nærmer seg henholdsvis nabolandenes pris og "smuglerpris" på alkohol.

Kap 6 Alkohol

VBF registrerer at utvalget ikke har hatt oppdaterte data for alkoholforbruket tilgjengelig for sine drøftelser og beregninger. Siste tilgjengelige data for 1999 er håpløst utdaterte i forhold til å gi nyttig grunnlagsmateriale for analyse og provenyanslag ved inngangen til 2004.

Foreningen gjentar anbefalingen om straks å måle det totale alkoholforbruket i Norge, slik at myndighetene har et sikkert beslutningsgrunnlag for norske alkoholpolitiske virkemidler ved overgangen til 2004, med de pris- og regelendringer som da følger i våre naboland.

Kap 10 Virkninger av endringer i særavgifter

VBF viser til avsnitt 1 ovenfor, og understreker at provenyanslagene som er gjort i NOU 2003:17 kapittel 10.6, bygger på konsumdata for grensehandel i 1999. Foreningen vil antyde at en beregning med 2002-data som grunnlag, ville vist at brennevinsavgiftene i Norge trolig i dag er høyere enn det proveny-maksimerende nivå, og altså befinner seg "til høyre på lafferkurven". Denne muligheten vil ha økt i sannsynlighet når Danmark reduserer sine brennevinspriser betydelig fra 1.oktober 2003.

Foreningen anbefaler departementet å gjennomføre provenyanslag for særavgiftene på alkohol i Norge, senest i arbeidet med Revidert nasjonalbudsjett for 2004, på grunnlag av oppdaterte data for totalkonsum, et moderne modellverk som tar hensyn til "dynamiske" effekter i grensehandel og annen uregistrert omsetning, og med et blikk på de endrede priser som nå avtegner seg i våre naboland, inklusive den mest sannsynlige prisutvikling i Sverige.

Den norske alkoholpolitikken står overfor dramatiske utfordringer som bare kan løses gjennom en avgiftsharmonisering med våre naboland. VBF anmoder derfor om at det i statsbudsjettet for 2004 foretas avgiftsreduksjoner på alkohol for å gjennomføre dette. Regjeringen må også tilpasse alkoholavgiftene til nye tiltak i våre naboland i årene som følger, utover 2004. Alternativet er at en dramatisk stor andel av det norske alkoholmarkedet i løpet av kort tid finner veien til våre naboland og at vi mister kontrollen over alkoholomsetningen i Norge.

Kap 11 Noen fremtidsperspektiver

NOU 2003:17 refererer her diskusjonene om å revidere EUs minimumssatser for alkoholavgift, som er fastsatt gjennom direktivene 92/83/EEC og 92/84/EEC, hjemlet i EU-traktatens artikkel 93.

VBF vil understreke at de nevnte diskusjonene i EU og utkastene til reviderte minimumssatser slik de foreligger, ikke har noen betydning for Norges utfordringer knyttet til 2004. Det skyldes at de foreslåtte minimumssatsene for avgift stadig er så lave at de ikke vil berøre avgiftsnivået i våre naboland.

Direktiv 92/84/EEC fastslår minimumsavgifter i EU på € 5,50 per alkoholliter brennevin, € 0,00 for vin, og € 1,87 per alkoholliter øl. EU-kommisjonen har nylig foreslått å heve minimumssatsene til € 6,84 per alkoholliter brennevin, € 1,16 per alkoholliter vin og € 2,32 per alkoholliter øl.

Dersom forslaget mot formodning skulle få gjennomslag, ville dette medføre at Tyskland må innføre en vinavgift på € 1,16 per alkoholliter, det vil si en vinavgift på 83 norske øre per helflaske rødvin. Videre måtte tysk ølavgift økes fra € 2,05 til € 2,32 per alkoholliter, noe som tilsvarer en avgiftsøkning på beskjedne 3 norske øre per flaske 0,33 liter pils. Bortsett fra dette ligger samtlige nord-europeiske alkoholavgifter allerede over det nivået som kan være aktuelt i EU.

Minimumssatsene som har vært foreslått tatt inn i direktiv 92/84/EEC vil kun medføre at tysk vinpris og ølpris øker med henholdsvis 1 kroner per flaske og 4 øre per flaske. Dette vil altså være helt uten betydning for pris- og avgiftsbildet i Nord-Europa ved overgangen til 2004.

Kap 12 Et forbedret informasjonsgrunnlag

Foreningen gjentar anbefalingen av å straks måle det totale alkoholforbruket i Norge, slik at myndighetene har et sikkert beslutningsgrunnlag for utformingen av norske alkoholpolitiske virkemidler ved overgangen til 2004, med de pris- og regelendringer som da følger i våre naboland. De anbefalinger utvalget gir om å måle bare deler av den uregistrerte omsetningen hvert år, er etter foreningens syn ikke tilstrekkelig til å gi et godt nok grunnlag for myndighetens arbeid på det avgiftspolitiske, alkoholpolitiske og justispolitiske området.